

باسمه تعالی

صور تجلسه شورای عالی اخلاق دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

جلسه شورای عالی اخلاق دانشگاه در ساعت ۱۰:۳۰ صبح روز چهارشنبه مورخ ۹۸/۲/۱۱ با حضور اعضای محترم شورا تشکیل گردید. در ابتدا آیاتی از قرآن مجید تلاوت گردید.

دستور جلسه

- ۱) ارائه مبحث علمی "ضرورت ورود مباحث اخلاق علوم پزشکی و رفتار حرفه‌ای در دانشکده‌ها در حوزه مدیران، کارکنان و دانشجویان" توسط آقای دکتر شهریار عضو محترم هیأت علمی دانشکده پرستاری مامایی و عضو محترم شورای اخلاق دانشگاه
- ۲) ارائه پیشنهادات معاونت‌های محترم دانشگاه و اعضای محترم شورا در رابطه با راهکارهای رسیدن به هدف سال ۹۸ شورا و چالش‌های ارزیابی میدانی مدیران در پایبندی به مسائل اخلاقی در حوزه مسئولیتی خود (خودارزیابی، ارزیابی کارکنان و خدمت‌گیرندگان از مدیران) و تعیین حداقل یک اولویت به عنوان یک مصداق رفتار حرفه‌ای قابل اصلاح در هر حوزه.
- ۳) چگونگی مشخص نمودن مسئول بسته اعتلای اخلاق حرفه‌ای در دانشکده‌ها در حوزه آموزش
- ۴) چگونگی عملیاتی نمودن "بسته اعتلای اخلاق حرفه‌ای" در دانشکده‌ها

بحث علمی

جناب آقای دکتر شهریار عضو محترم هیأت علمی دانشکده پرستاری مامایی و عضو محترم شورای اخلاق دانشگاه: ایشان ضمن تبریک بزرگداشت روز استاد، بحث علمی "ضرورت ورود مباحث اخلاق علوم پزشکی و رفتار حرفه‌ای در دانشکده‌ها در حوزه مدیران، کارکنان و دانشجویان" را با عنوان "کاربست اخلاق در سازمان اخلاقی" به قرار زیر مطرح نمودند:

با توجه به این که شورای عالی اخلاق در سطح وزارت و دانشگاه تشکیل شده است، هر کدام از اعضای شورا مکلفیم راهکارهای مناسب را انتخاب کنیم تا با بها دادن به اخلاق حرفه‌ای در سازمان خود (دانشکده، معاونت دانشگاهی، بیمارستان، مراکز بهداشت و ...) بتوانیم اخلاق را نهادینه و عملیاتی نمائیم.

بزرگی می گوید: "جهان نیاز به انسان بهتر بودن را دارد تا جای بهتری برای زندگی فراهم گردد." خیلی از اهداف و تئوری‌های مطرح در همین جمله خلاصه شده است. یعنی خود را و جهان هستی را نیز باید بهتر بشناسیم. در این راستا یک سری مفاهیم و تعاریف را باید برای خود مشخص نمائیم تا هم وضعیت ما در جهان هستی و هم نقش ما در آن به عنوان عضو جامعه مشخص تر شود.

در هر سازمانی رهبری و مدیریت نقش اساسی دارد. با توجه به نقش رهبر و مدیر که در شکوفایی رفتارهای اخلاقی در سازمان بی‌بدیل می‌باشد و چون نقش شورای اخلاق دانشگاه، نقش رهبری و ستادی است بیشتر به بحث مدیریت می‌پردازیم. Brown در سال ۲۰۰۵م تعریفی از رهبری را ارائه می‌دهد: "رهبری مبتنی بر رفتار هنجاری مناسب با استفاده از اعمال شخصی و روابط بین فردی و توسعه این رفتارها در سازمان از طریق روابط و رفتار مناسب با تقویت کارکنان و تصمیم‌گیری" می‌باشد. منظور از رفتار هنجاری مدیر این است که مدیر از نظر شخصیتی و خصوصیات اخلاقی باید دارای فضایی باشد تا بتواند به عنوان الگو بر کارکنان خود اثرگذار باشد.

مدیر باید بین رفتار اخلاقی و غیر اخلاقی تمایز قائل شود و رفتارهای اخلاقی را تشویق و در مورد رفتارهای غیر اخلاقی، تصمیم‌گیری و برخورد مناسب داشته باشد.

مقاله‌ای تحت عنوان "تحلیل رابطه فرهنگ سازمانی و رفتار اخلاقی کارکنان دانشگاه کاشان" نشان می‌دهد که برای تسری یافتن رفتارهای اخلاقی در سازمان، جو مناسب باید وجود داشته باشد و اگر شاهد رفتارهای نامناسب در سازمان هستیم جو سازمانی حاکم بر آن نامناسب است. فرهنگ (جو) سازمانی بر رفتار اخلاقی، عملکرد سازمانی، انگیزش شغلی و خلاقیت و نوآوری و تعهد افراد شاغل در آن سازمان تأثیر می‌گذارد. فرهنگ مردم‌گرایی، فرهنگ گروه‌گرایی و فرهنگ نتیجه‌گرایی یک سری آیتم‌هایی دارد که کارکنان دانشگاه کاشان براساس این آیتم‌ها، میانگین نمره‌ی کمتر از معمول را به خود اختصاص داده‌اند و این نتیجه برای ما نیز می‌تواند هشداردهنده باشد.

در مقاله دیگری تحت عنوان "بررسی رابطه بین ابعاد جو سازمانی و رفتار اخلاقی در بین کارکنان دانشگاه اصفهان و علوم پزشکی اصفهان" که در سال ۱۳۸۸ انجام شده است نتایج حاصل از آنالیز ۲۰۰۰ پرسشنامه‌ای که توسط کارکنان این دو دانشگاه تکمیل شده است، گویای این است که جو اخلاقی سازمان، مناسب نبوده است. مستندات وجود دارد که رفتار افراد در سازمان تابع جو سازمان است که جو سازمان نیز تابع مدیریت و رهبری سازمان می‌باشد. با توجه به حساسیتی که در دانشگاه و وزارت در مورد اخلاق و رفتار حرفه‌ای وجود دارد، شرایط لازم برای کار وجود دارد ولی شاید نیاز است به محورهای توسعه اخلاق بهتر و بیشتر توجه کنیم.

از نظر علمی برای توسعه اخلاق ۴ محور وجود دارد:

۱. ارتقاء دانش اخلاقی: (برای چه کسی، چگونه و از چه طریقی؟) در حقیقت از این طریق حساسیت‌سازی را انجام می‌دهیم که این مراحل در طی چند ماه گذشته بخوبی در این شورا به آن پرداخته شده است.
۲. افزایش حساسیت اخلاقی و ارتقاء نگرش افراد
۳. ارتقاء شایستگی عملکردی: اگر راهکارهای ارتقاء دانش و نگرش درست انتخاب گردد، می‌توان انتظار داشت تا به مرحله شایستگی عملکردی و رفتارهای مناسب اخلاقی برسیم.
۴. تعیین شاخص‌های ارزشیابی اخلاقی: می‌توانیم رفتارهای اخلاقی افراد را با تعیین شاخص‌هایی بسنجیم. برای گرفتن فیدبک، ابزارهایی را که داریم همه غیر بومی است و نیاز است که همتی شود که این ابزارها بومی گردد. این مسئله می‌تواند یکی از اولویت‌های پژوهشی دانشگاه باشد.

مسئله فعلی وزارت در حوزه درمان در بیمارستان‌ها این است که "چگونه می‌توان بیمارستان‌ها را اعتبارسنجی اخلاقی کرد؟" به این منظور نیاز به تعیین شاخص‌هایی می‌باشد. به عنوان مثال، داشتن راهنمای اخذ گواهی آگاهانه از بیمار یا همراه در موارد غیر اورژانسی و چگونه تدوین شدن آن. در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با توجه به انگیزه‌های خوبی که وجود دارد می‌توان این ابزارها را طراحی و پس از استفاده آزمایشی، نهایی نموده و به وزارت انعکاس داد.

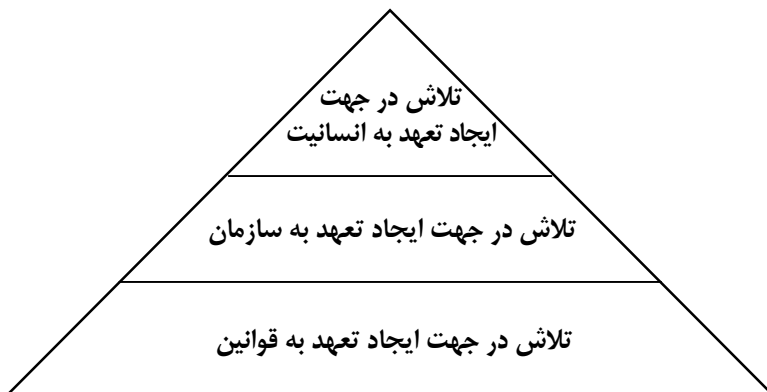
اهداف مورد انتظاری که مدیران برای رسیدن به فرهنگ (جو) و اخلاق سازمانی می‌توانند منظور دارند به قرار زیر است:

۱. تعیین وضعیت عملکرد اخلاقی موجود
۲. تعیین سطح مطلوب عملکرد اخلاقی و رفتارهای اخلاقی مورد انتظار
۳. اجرای برنامه‌های توانمندسازی اخلاقی (برای اعضای هیأت علمی، کارکنان و دانشجویان)
۴. تدوین آئین‌نامه رسیدگی به موارد مغایر با موازین اخلاقی
۵. ارزشیابی عملکرد اخلاقی

برای رسیدن به فرهنگ (جو) و اخلاق سازمانی، نهادینه نمودن عملکرد اخلاقی در سازمان ضرورت دارد که فلوچارتی نیز در جهت نهادینه نمودن عملکرد اخلاقی وجود دارد:

طبق این فلوچارت ابتدا باید در جهت ایجاد تعهد به قوانین (قوانینی که با موازین اخلاقی تدوین شده است) در سازمان تلاش کرد و تا

این مرحله انجام نشود نمی‌توانیم به مرحله تعالی آن یعنی تعهد به انسانیت برسیم. در کشورهایی که در زمینه اخلاق کار کرده و پیشرفت داشته‌اند، اخلاق را در قالب قوانین در آورده‌اند. اگر آئین‌نامه‌ها، قوانین و مقررات و نحوه برخورد با موارد مغایر با موازین اخلاقی در سازمان شفاف و مشخص باشد می‌توانیم به مرحله دوم یعنی تلاش در جهت ایجاد تعهد به سازمان بپردازیم و اگر این تعهد سازمانی نیز به خوبی به آن پرداخته شود می‌توان گفت

تلاش در جهت ایجاد تعهد به انسانیت انجام شده است. البته این ۳ در حال رفت و برگشت هستند.

آیتم‌هایی در مطالعات اخیر وجود دارد که باید از شعار دادن پرهیز کرده و به عملکرد اخلاقی بپردازیم. مواردی را ذکر کرده‌اند که خیلی از این‌ها به روابط انسانی، مسائل مدیریت در سازمان، رسالت و اهداف برمی‌گردد. اجرای شدن اخلاق، همیت و کار تیمی و نظارت صحیح را می‌طلبد.

مذاکرات

در صورت تمایل به دریافت متن مربوط به مذاکرات جلسه، می‌توانید به ایمیل شورای اخلاق علوم پزشکی دانشگاه به نشانی ethicscouncil1397@gmail.com درخواست خود را اعلام فرمائید. ان شاء الله طی ۳ روز اداری بعد از دریافت ایمیل شما، متن مذاکرات را دریافت خواهید نمود.

مصوبات

۱. با توجه به بند ۱ مصوبات جلسه شورای اخلاق مورخ ۹۷/۱۲/۱۵ پیرامون تشکیل ۳ کارگروه بررسی تخلفات اخلاقی در پژوهش اساتید، دانشجویان و کارکنان دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی، فلوچارتی توسط معاونت محترم پژوهشی در رابطه با رسیدگی به تخلفات پژوهشی اساتید و دانشجویان و کارکنان طراحی شده است که در جلسه آتی شورا ارائه و بحث می‌گردد.
۲. برای سایر تخلفات اخلاقی (علاوه بر پژوهش) در حوزه فعالیتی سایر معاونت‌های دانشگاهی، ضرورت دارد در این زمینه سایر معاونت‌ها نیز در رابطه با چالش‌هایی که مشابه معاونت محترم پژوهشی با کمیته‌های تخلفات (اساتید، دانشجویان و کارکنان) دارند در جلسه‌های آتی نظرات خود را ارائه نمایند.
۳. کمیته‌های توسعه اخلاق حرفه‌ای دانشکده‌ای به منظور یافتن زبان مشترک برای مسائل اساسی اخلاق علوم سلامت بین اساتید، دانشجویان و کارکنان و هرچه بومی‌تر شدن مطالب علمی در سطح دانشکده‌ها مقرر شد جلسات آموزشی لازم را برگزار نمایند و گزارشی فصلی از روند کار را به دبیرخانه شورا منعکس نمایند.
۴. برای عملیاتی نمودن بند فوق حوزه‌هایی که درصدد برگزاری کارگاه آموزشی در زمینه اخلاق هستند، عناوین آموزشی را طی نامه‌ای به EDC اعلام نموده تا حسب بحث مورد نظر حوزه درخواست‌کننده، استاد مربوط به آن موضوع معرفی گردد.
۵. مسئولین و مدیران محترم (معاونت‌ها و دانشکده‌ها) جهت پرداختن به لایه‌های درونی‌تر (تغییر رفتار) حوزه اخلاق علوم پزشکی و رفتار حرفه‌ای، چالش‌های اخلاقی در حوزه خود را فهرست نموده و چند اولویت را که امکان تغییر آن را دارند در نظر گرفته و برای

تغییر آن تلاش کنند. همزمان ضرورت دارد ارزیابی اولیه میدانی رفتارهای اخلاقی نیاز به اصلاح نیز مطابق راهکارهای ارائه شده در بند ۶ مصوبه شورای اخلاق ۹۷/۱۲/۱۵ انجام گردد. مسئولین و مدیران محترم (معاونت‌ها و دانشکده‌ها) گزارش پیشرفت روند فوق را به صورت فصلی به دبیرخانه شورا منعکس نمایند.

۶. برای بهتر اجرایی شدن بسته کشوری اعتلای اخلاق حرفه‌ای در دانشکده‌ها مصوب گردید:

- ✓ مسئول محترم بسته فوق در دانشگاه جناب آقای دکتر حمید رحیمی جلسه‌ای را در خرداد ماه با ترکیب افراد زیر تشکیل و پس از تعیین مسئول بسته در هر دانشکده، چگونگی اجرایی شدن آن را بحث و گزارش جلسه را به معاونت محترم آموزشی دانشگاه و همچنین رونوشتی از آن را به دبیرخانه شورای اخلاق دانشگاه منعکس نمایند.
- ✓ ترکیب اعضای جلسه فوق عبارتند از: مسئول محترم بسته فوق در دانشگاه جناب آقای دکتر حمید رحیمی و دبیر محترم شورای اخلاق دانشگاه جناب آقای دکتر شمس و مسئول محترم بسته تحول و نوآوری آموزش علوم پزشکی سرکارخانم دکتر یمانی، دبیران محترم کمیته‌های توسعه اخلاق حرفه‌ای دانشکده‌ها، مسئول محترم EDO دانشکده پزشکی سرکارخانم دکتر شهیدی، جناب آقای دکتر محمدی‌زاده معاون تخصصی و فوق تخصصی و عضو کمیته توسعه اخلاق دانشکده پزشکی، آقای دکتر نوراللهیان و آقای دکتر شهریار.
- ✓ هر دانشکده این بسته را در کمیته‌های توسعه اخلاق حرفه‌ای دانشکده خود براساس وضعیت موجود به بحث گذاشته و چگونگی اجرایی شدن آن را منطبق با مأموریت آن دانشکده مشخص نماید.
- ✓ هر دانشکده گزارش روند پیشرفت مورد فوق را به صورت فصلی به معاونت محترم آموزشی دانشگاه و همچنین رونوشتی از آن را به مسئول محترم بسته در دانشگاه جناب آقای دکتر حمید رحیمی گزارش نمایند.

دستور کار جلسه بعد

۱. ارائه بحث علمی کاربردی "چالش‌های پیش‌رو برای نهادینه نمودن حداقل‌های اخلاق رفتار حرفه‌ای در سطح دانشکده‌ها و دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی و راهکارهای آن (حوزه معاونت آموزشی)" توسط آقای دکتر صبری معاون محترم آموزشی دانشگاه
۲. بحث و تبادل نظر پیرامون:
  - ✓ برگزاری همایش ۱ روزه مسئولین کمیته‌های تخصصی معاونت‌های دانشگاهی و کمیته‌های دانشکده‌ای شورا جهت ارائه دستاوردهای رسیدن به هدف سال ۹۸ دانشگاه و خود و چالش‌های موجود پیش رو در حوزه اخلاق علوم پزشکی و رفتار حرفه‌ای.
  - ✓ ارائه فلوچارتی که توسط معاونت محترم پژوهشی در رابطه با رسیدگی به تخلفات پژوهشی اساتید و دانشجویان و کارکنان طراحی شده است.
  - ✓ پیشنهاد نشست مشترک ریاست محترم دانشگاه و مبادی قانونی رسیدگی به تخلفات اعضای هیأت علمی، دانشجویان و کارکنان و نمایندگان مسئولین معاونت‌ها و دانشکده‌های دانشگاه جهت رفع چالش‌های موجود.
  - ✓ ارائه پیشنهادات اعضای شورا در رابطه با مباحث علمی شورا و تعیین داوطلبان ارائه آن مباحث.
  - ✓ یادآوری برنامه زمانبندی تدوین آئین‌نامه‌های اخلاق معاونت‌های فاقد آن و ارائه تقویم زمانبندی جلسات کمیته اخلاق در هر معاونتی.
  - ✓ یادآوری گزارش‌های فصلی حوزه‌های مختلف مربوط به مصوبات جلسات قبلی شورای اخلاق دانشگاه جهت جلسه تیر ماه.